

1 MERKNADSBEHANDLING HOVEDPLAN VANN OG AVLØP 2020-2027

1.1 MEDVIRKNING

Plan- og bygningsloven § 5-1 stiller krav til at det skal legges til rette for medvirkning i planprosesser. Planprogrammet ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn den 20.05.2019, varslet i avis og på hjemmesiden, samt sendt særskilt til følgende høringsinstanser:

Andøy kommune
Hadsel kommune
Lødingen kommune
Sortland kommune
Øksnes kommune
Nordland Fylkeskommune
Fylkesmannen i Nordland
Mattilsynet
Statens Vegvesen
Kystverket
Fiskeridirektoratet region Nordland
Sametinget
Vannområdekoordinator Vesterålen
Reno-Vest AS
Bø Bondelag
Bø Fiskarlag
Norges Kystfiskarlag avd. Bø
Bø Jeger- & Fiskeforening

Forslag til hovedplan ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn den 28.02.2020, varslet i avis og på hjemmesiden, samt sendt særskilt til høringsinstansene over og i tillegg til følgende instanser:

NVE region nord
Norges Arktiske Universitetsmuseum
Nykvåg Vannverk
Hovden Vannverk

Det er ikke kommet noen innsigelser, og ingen private merknader er kommet inn. Merknader fra offentlige instanser er listet opp og kommentert i de påfølgende tabellene.

1.2 MERKNADER TIL PLANPROGRAM

Følgende merknader kom inn til planprogrammet:

Fra	Merknad	Kommentar
Kystverket	<p>Kystverket viser til brev fra Bø kommune datert 20.05.2019 vedrørende varsel om oppstart av planarbeid m.v.</p> <p>Kystverket har foreløpig ingen innspill til planprogrammet da det pr. nå ikke fremgår noe kart med oversikt over planlagte tiltak. Kystverket har dermed ikke grunnlag for å vurdere hvorvidt våre interesser kan bli berørt av planen. Kystverket ber om å bli informert i den videre prosessen og ser frem til å få forslaget til plan på høring senere.</p>	Tas til etterretning.
Nordland Fylkeskommune	<p>Fylkeskommunen har mottatt følgende sak (vedlagt) til uttalelse. Saken oversendes til Norges Arktiske Universitetsmuseum (tidligere Tromsø Museum) for marinarkeologisk vurdering.</p>	Tas til etterretning.
Norges Arktiske Universitetsmuseum	<p>Vi viser til ovennevnte oversendt Norges arktiske universitetsmuseum (UM), tidligere Tromsø Museum – Universitetsmuseet, fra Nordland fylkeskommune, Kulturminner i Nordland for innspill om kulturminner under vann. Etter kulturminnelovens § 14 er Tromsø Museum rette myndighet for forvaltning av kulturminner under vann i sjø og vassdrag i Nord-Norge nord for Rana kommune.</p> <p>Vi har ingen konkrete innspill til planforslaget på nåværende tidspunkt men vil påpeke at som ansvarlig myndighet for forvaltning av kulturminner under vann, er det viktig at UM blir trukket inn i planleggingsprosesser på et tidlig stadium. Å gi innspill til arealplaner som omfatter både vassdrag og sjøareal er et forebyggende arbeid som forhindrer konflikter i forvaltning av kulturminner på et senere tidspunkt.</p>	Tas til etterretning.
Nordland Fylkeskommune	<p>Det opplyses om at kommunen har vurdert planen til ikke å falle inn under forskrift om konsekvensutredning. Det bes om at kommunens vurdering og begrunnelse fremkommer i forbindelse med at saken legges ut på offentlig høring.</p>	<p><i>I forskrift om konsekvensutredning § 6 står følgende:</i> <i>Følgende planer og tiltak skal alltid konsekvensutredes og ha planprogram eller melding:</i></p>

Fra	Merknad	Kommentar
		<p>a) kommuneplanens arealdel etter § 11-5 og regionale planer etter plan- og bygningsloven § 8-1, kommunedelplaner etter § 11-1, og områdereguleringer etter § 12-2 når planene fastsetter rammer for tiltak i vedlegg I og II</p> <p>b) reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven for tiltak i vedlegg I. Unntatt fra dette er reguleringsplaner der det konkrete tiltaket er konsekvensutredet i en tidligere plan og der reguleringsplanen er i samsvar med denne tidligere planen</p> <p>c) tiltak i vedlegg I som behandles etter andre lover enn plan- og bygningsloven.</p> <p>Hovedplanen kan i handlingsdelen gi forslag til tiltak som faller inn under forskriften, f.eks. <i>forskriftens vedlegg II, 11 c) renseanlegg for spillvann</i>, og videre detaljplanlegging av slike tiltak blir da gjenstand for konsekvensutredning, slik det er nevnt i planprogrammets del 8. Siden denne detaljplanleggingen ikke er en del av hovedplanen, og hovedplanen ikke fastsetter rammer for tiltakene (jf. veiledningsnotat fra KMD av juli 2017), er vår vurdering at Hovedplan Vann og Avløp ikke i seg selv faller inn under noen av bestemmelsene i § 6.</p>
Nordland Fylkeskommune	Planprogrammet burde vært tydeligere på hvordan arbeidet med hovedplan vann og avløp skal organiseres, og hvem som skal delta i prosessen.	Planarbeidet utføres av Teknisk etat i Bø kommune, med hjelp av innleid rådgiver. Konkret omfatter dette avdelingsingeniør VA, driftsoperatør VA og Teknisk sjef, samt rådgivningsfirmaet Aquapartner AS.
Nordland Fylkeskommune	Det bør tas hensyn til fremtidige klimaendringer i planlegging og utbygging. Dette er spesielt viktig i forhold til utbygginger, plassering og dimensjonering av viktig infrastruktur. Sårbarhet for klimaendringer skal vektlegges i kommunenes ROS-analyser.	Dette er tatt med i planforslaget.
Nordland Fylkeskommune	Kunnskap om fremtidig befolkningsutvikling, næringsutvikling må også inn i den videre planleggingen.	Dette er tatt med i planforslaget.

Fra	Merknad	Kommentar
Nordland Fylkeskommune	Planprosessen skal legge opp til en medvirkning i tråd med plan- og bygningslovens bestemmelser. Det vil si at berørte parter må trekkes aktivt inn i prosessen.	I tillegg til offentlige myndigheter/aktører har lokale bondelag, fiskelag, jakt- og fiske forening blitt invitert til å gi innspill. Det planlegges også å avholde et informasjonsmøte hvor innspill og spørsmål vil bli behandlet. <i>Postnote: grunnet situasjonen med koronapandemien vil informasjonsmøtet dessverre utgå.</i>
Nordland Fylkeskommune	Det vises til naturmangfoldlovens § 7 som gir prinsipper for offentlig beslutningstaking jf. naturmangfoldloven §§ 8-12.	I hovedplanen er det tatt inn og vektlagt momenter angående både vannmiljø, klima og energi. Det er også gitt beskrivelser av resipienter av avløp. I senere detaljplanlegging av tiltak vil også naturmangfoldloven bli vurdert.
Nordland Fylkeskommune	Hovedplan vann og avløp bør ivareta vannforsyningen i hele kommunen, og ikke bare de kommunale anleggene. En kartlegging av hvilke områder som har privat vannforsyning og status på disse er derfor også viktig.	Dette er tatt med i planforslaget.
Nordland Fylkeskommune	Når det gjelder rammer og føringer for arbeidet, gir Fylkesplanen for Nordland (2013-2025) med arealpolitiske retningslinjer noen føringer http://www.nfk.no/Filnedlasting.aspx?MId1=141&FilId=20600 . Fylkesplanens kap. 8.3. punkt m) er vesentlig for planarbeidet: <i>m) Kommunene skal i sin plan- og enkeltsaksbehandling sikre drikkevannskildene for dagens og framtidens behov.</i> Vi vil også presisere at vannforskriften skal brukes som et virkemiddel for å sikre drikkevannsføremåtene i kommunen. Hovedplanen berøres av vannforskriften § 17 annet ledd der blant annet vannforekomstene skal sikres mot forringelse av vannkvaliteten, slik at omfanget av rensing reduseres. Forebyggende tiltak er en viktig del av arbeidet etter vannforskriften. Sikring av vannforekomster i kommuneplanens arealdel er et eksempel på et slikt forebyggende tiltak. En konkret måte å gjøre dette på er gjennom bruk av hensynssoner jf. plan og bygningsloven § 11-8. Fylkeskommunen viser også til at Mattilsynet har utarbeidet en ny temaveileder om drikkevann i planarbeidet. Veilederen kan lastes ned her:	Dette er tatt med i planforslaget. Drikkevannsføremåtene i kommunen er også avsatt som hensynssoner i arealplanen.

Fra	Merknad	Kommentar
	http://www.vannportalen.no/nyheter/2018/juli-sept/nyveiledning-fra-mattilsynet-om-a-ta-hensyn-til-drikkevann-i-planarbeidet/?id=73745	
Nordland Fylkeskommune	Fylkeskommunen anbefaler kommunene, i tillegg til de kommunale avløpsanleggene, også å ta inn forhold som omhandler privat/spredt avløp.	Det foreligger veldig lite dokumentasjon og oversikt over utførelse og tilstand til private avløpsanlegg i kommunen. Dette er tatt opp særskilt i hovedplanen.
Nordland Fylkeskommune	<p>Et slikt helhetlig fokus på vannmiljøet vil være i tråd med Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021) og arealpolitiske retningslinjer i fylkesplanen kap. 8.3 punkt i:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Forvaltning med sikte på god vannkvalitet i sjøer, elver, grunnvann og kystvann skal ivaretas gjennom en helhetlig arealplanlegging, hvor kommunene bør utarbeide helhetlige vannmiljøplaner.</i> <p>Arbeidet med avløpshåndteringen har flere formål. Kommunen skal sikre at avløp ikke forringer vannkvaliteten i vannforekomstene. Samtidig skal byens innbyggere og næringsliv betjenes på en god måte, og tjenestene skal være kostnadseffektive. En egen hovedplan for avløp og vannmiljø vil gi kommunen grunnlag for de beslutninger som må fattes for å bidra til en god avløpstjeneste og et vannmiljø som oppfyller brukerinteressene og god økologisk status. En slik plan må imidlertid dekke flere områder, som for eksempel kommunale avløpssystemer, avløp fra spredt bebyggelse og andre forhold knyttet til vannmiljø i kommunen.</p> <p>Viktige suksesskriterier:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ved utarbeidelse av planen er det viktig at kommunen setter vannet i sentrum.• Ved vurdering av nødvendige tiltak bør det legges vekt på hvor det er viktigst å ha god vannkvalitet.• Planen skal omfatte hele kommunen, ikke bare de områdene som har kommunalt avløpsnett. <p>Det er også viktig at nye undersøkelser i resipientene gjøres i tråd med vannforskriften vedlegg V og klassifiseringsveilederen 03:2013 rev 2015. Dette</p>	Bø kommune er med i et felles prosjekt for vannforvaltning sammen med kommunene i Vesterålen og Lofoten, og kunnskapen herfra har blitt tatt med i arbeidet med hovedplanen. Slik arbeidet med disse sektorene er organisert i kommunen per i dag, mener vi det er hensiktsmessig med en inndeling i en hovedplan for vann og avløp, og at en egen plan for vannmiljø eventuelt kommer som et resultat av arbeidet med vannområdet.

BØ KOMMUNE

TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	<p>er nødvendig for å sikre at nytt kunnskapsgrunnlag gir en tilstandsbeskrivelse som kan relateres til et miljømål etter vannforskriften.</p> <p>Klassifiseringsveilederen kan lastes ned her: http://www.vannportalen.no/globalassets/nasjonalt/dokumenter/veilederedi_rektoratsgruppa/02_2013_klassifiserings-veileder_.pdf</p>	
Nordland Fylkeskommune	<p>Videre er det viktig at kommunen innlemmer potensielle klimaendringer i planleggingen. Her vises til det 8.6 punkt g) og h) i arealpolitiske retningslinjer:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kommunene bør vurdere hvordan blå-grønn infrastruktur kan bidra til å forebygge flomødeleggelser og overvannsproblemer gjennom aktiv bruk av vannsystemer og grønne områder.• Kommunene oppfordres til å planlegge utbedringer av dagens overvanns- og avløpssystemer slik at risiko for flom eller oppsamling av vann i størst mulig grad reduseres. Dette er spesielt viktig på dyrket eller dyrkbar mark.	<p>Klima og klimaendringer er berørt i hovedplanen.</p>
Nordland Fylkeskommune	<p>I Bø kommune er det mange kjente, automatisk fredete kulturminner fra de arkeologiske periodene steinalder, jernalder og middelalder. De kjente kulturminnene er kartfesta i kulturminnedatabasen Askeladden (www.askeladden.ra.no). I tillegg har store deler av Bø kommune potensial for funn av hittil ukjente, automatisk fredete kulturminner. Forholdet til kulturminner omtales ikke i det foreliggende planprogrammet, og det foreligger ennå ikke konkrete plankart.</p> <p>Det bør i den overordnede planen tydelig fremgå at alle fremtidige tiltak som medfører markinngrep og/eller -tildekking, må oversendes oss for kulturminnefaglig uttalelse i god tid før tiltaket er planlagt iverksatt. For hvert område og i hver enkeltsak må tiltaket forelegges Nordland fylkeskommune som rette kulturminnenmyndighet, for vurdering om - og på hvilken måte - tiltaket kan gjennomføres. Dette gjelder også tiltak i eksisterende traseer.</p> <p>Videre bør det i planbestemmelsene klart fremgå at ingen tiltaksområder er avklart i forhold til automatisk fredete kulturminner.</p>	<p>Dette er tatt med i planforslaget.</p>

BØ KOMMUNE
TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	<p>Vi viser også til uttalelse fra Norges Arktiske Universitetsmuseum (tidligere Tromsø Museum), som er sjøfartsmuseum/forvaltningsmuseum for Nord-Norge nord for Saltfjellet.</p> <p>Innspillet gjelder ikke samiske kulturminner; vi viser til egen uttalelse fra Sametinget.</p>	

1.3 MERKNADER TIL PLANFORSLAG

Følgende merknader kom inn til planforslaget:

Fra	Merknad	Kommentar
Statens vegvesen	<p>Viser til offentlig ettersyn av hovedplan for vann og avløp i Bø kommune. Statens vegvesen har ansvar for å sørge for at føringer Nasjonal transportplan (NTP), Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal og transportplanlegging, vegnormalene og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringer blir ivaretatt i planleggingen. Vi uttaler oss som forvalter av riksveg på vegne av staten, og som statlig fagmyndighet med sektoransvar innenfor vegtransport.</p> <p>Fylkeskommunen overtok veieierrollen fra 01.01.20 for fylkesveg, og vil kunne komme med en vegfaglig vurdering av planforslaget. Statens vegvesen har ut fra sitt ansvarsområde ingen merknader til planen.</p>	Tas til etterretning.
Kystverket	<p>Det vises til oversendte dokumenter fra Bø kommune datert 28.02.2020, vedrørende varsel om høring og offentlig ettersyn av forslag til ny hovedplan vann og avløp.</p> <p>Kystverket gjør oppmerksom på at eventuelle tiltak i sjø, eksempelvis etablering/endring av ledninger etc., skal behandles etter havne- og farvannsloven. Det er kommunen som skal behandle slike tiltak etter nevnte lov. Kommunen bør vurdere om Kystverket skal få søknader om tiltak i sjø til uttalelse.</p> <p>Vi kan ellers ikke se at planforslaget berører Kystverkets myndighetsområde i nevneverdig grad og vi har dermed ingen merknader.</p>	Tas til etterretning.
Sametinget	<p>Viser til deres høringsbrev som vi mottok 28.02.2020.</p> <p>Sametinget har ingen merknader til planen.</p> <p>Vi forutsetter at undersøkelsesplikten for kulturminner oppfylles ved gjennomføring av planen. Sametinget kan kontaktes vedrørende spørsmål for samiske kulturminner.</p>	Tas til etterretning.
Nordland Fylkeskommune	<p>Det er positivt at Bø kommune har utarbeidet et oversiktskart over planlagte tiltak i forbindelse med oppgradering og utbedrelse av vann og avløp. Kartet</p>	Tas til etterretning.

BØ KOMMUNE

TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	<p>er dog ikke høyoppløselig nok til å vurdere det enkelte tiltak med henhold til automatisk fredete kulturminner.</p> <p>Visse områder har spesielt høy tetthet av kjente, automatisk fredete kulturminner. Dette gjelder spesielt Steinesjøen/Bø, Føre og Straume, samt Rise og Guvåg. De kjente kulturminnene utgjør kun en liten del av den totale kulturminnebestanden, og det må påregnes behov for arkeologiske registreringer i noen tiltaksområder.</p> <p>Vi vil anbefale at kommunen så tidlig som mulig tar kontakt med oss for å få avklart nærmere hvilke områder som må befares og få planlagt når dette kan gjøres.</p>	
Nordland Fylkeskommune	<p>Fylkeskommunen har ikke sagt seg enig i arealbruken etter Kml § 8, 4. ledd, 2. punkt. Vi forutsetter at forholdet til automatisk fredete kulturminner avklares før hvert enkelttiltak skal gjennomføres, jf. kulturminnelovens § 9, og at tiltaksplanene oversendes oss i god tid før det enkelte tiltak planlegges gjennomført. Vi er godt fornøyde med at dette er tatt inn under punkt 4.2.8 i planen, men har likevel følgende merknad:</p> <p>Følgende tekst må bli tatt med i planen:</p> <p>Lov om kulturminner gjelder uavkortet i hele kommunen, jfr. § 3, 1. ledd:</p> <p><i>"Ingen må - uten at det er lovlig etter § 8 -sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminner eller fremkalle fare for at dette kan skje."</i></p> <p>jfr. § 8, 1.ledd:</p> <p><i>"Vil noen sette igang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i § 3 første ledd, må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes. Avgjørelsen kan påklages til</i></p>	Tas med i planen.

BØ KOMMUNE

TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	<i>departementet innen 6 uker fra underretning om vedtaket er kommet fram til adressaten."</i>	
Nordland Fylkeskommune	Nordland fylke har, som vegeier og vegforvalter, ansvar for fylkesveger samt konstruksjoner på/langs fylkesveg. Det er i vår interesse at håndtering av overvann må utføres slik at det ikke fører til skade på veganlegget. Alle arbeider langs og i kryssing av fylkesveger skal godkjennes av Nordland fylkeskommune.	Tas til etterretning.
Nordland Fylkeskommune	Følgende tilføyelse under pkt. 4.2 Lover og forskrifter i hovedplanen: 4.2.9 Ledningsforskriften All anleggelse og flytting av VA-systemer langs og i kryssing av fylkesveg skal godkjennes av Nordland fylkeskommune. « <i>Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg</i> » også kalt « <i>Ledningsforskriften</i> » legges til grunn ved planlegging av ovennevnte tiltak. Det angis spesielle tekniske krav knyttet til lednings-anlegg ført i tunnel, kulvert, på bru og ferjekai. 4.2.10 Lov om vegar (Vegloven) « <i>Formålet med denne lova er å trygge planlegging, bygging, vedlikehold og drift av offentlege og private vegar, slik at trafikken på dei kan gå på eit vis som trafikantane og samfunnet til ei kvar tid kan vere tente med. Det er ei overordna målsetting for vegstyremaktene å skape størst mogleg trygg og god avvikling av trafikken og ta omsyn til grannane, eit godt miljø og andre samfunnsinteresser elles</i> ». Her vil §29, 30 og 32 kunne komme til anvendelse.	Tas med i planen.
Nordland Fylkeskommune	Følgende tilføyelse under pkt. 7 Vanmiljø/overvann (innledningen) i hovedplanen: Det er i Nordland fylkeskommunes interesse at håndtering av overvann må utføres slik at det ikke fører til skade på veganlegget. Alle arbeider langs og i kryssing av fylkesveger skal godkjennes av Nordland fylkeskommune. Ved framføring av annen infrastruktur i veggrunnen skal det tas hensyn til fylkesvegens tilstand og kvalitet.	Tas med i planen.

BØ KOMMUNE

TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	<p>Det er behov for samordning av graveprosjekter mellom de ulike aktører for å minske ulemper som påføres vegtrafikk og myke trafikanter pga. uhensiktsmessig bruk av veggrunnen. Arbeider skal utføres på en slik måte at vegområdet tekniske tilstand opprettholdes etter at gravearbeidet er avsluttet.</p>	
NVE	<p>Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet innenfor saksområdene flom, erosjon- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE har også fått ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbebygde strøk (urbanhydrologi) og veiledning til kommunal arealplanlegging. Det er veldig bra at kommunen har begynt å lage en ny overordnet plan for vannforsyning og avløpshåndtering (VA). Kommunen ser helhetlig på klimaendringer/klimatilpasning og vannmiljø, altså i sammenheng, som er veldig positivt, og er bevisst at fokus blant annet må rettes mot: «forebygge forurensning og skade som følger av klimaendringer». Tilsvarende tiltak som: «dimensjonere overvannsnettet for økt avrenning/flo» og: «Stille krav om fordrøyning av overvann ved utbygging» er viktig. Det vises i denne sammenhengen til gjeldende klima- og energiplan (vedtatt i 2010) nevnt på side 14 av planforslaget og til kap.7 om: vannmiljø/overvann på side 33 av planforslaget.</p>	
NVE	<p>Kommunene har en veldig viktig rolle i arbeidet med klimatilpasning siden de blant annet har ansvaret for arealplanlegging og vann- og avløpsnett. NVE har følgende innspill til dette.</p> <p><u>Overvann</u> God arealplanlegging er det viktigste virkemiddel for å forebygge skader fra flom, erosjon, skred og overvann. Pågående klimaendringer vil øke risikoen for disse faretypene. NVE viser blant annet til «Klimaprofil Nordland» side 7: «Episoder med kraftig nedbør ventes å øke vesentlig både i intensitet og hyppighet, og som nevnt i avsnitt 1.2 om nedbør anbefales det inntil videre et</p>	Tas til etterretning.

BØ KOMMUNE
TEKNISK ETAT

post@boe.kommune.no
Rådhuset, Veaveien 50
8475 STRAUMSJØEN
76 11 42 00

Fra	Merknad	Kommentar
	klimapåslag på minst 40 % på regnskyll med varighet under 3 timer. Utfordringene med overvann ventes å bli større enn i dag, og det er derfor viktig å ta hensyn til dette i overvannsplanleggingen...». Det vises videre til https://klimaservicesenter.no/	
NVE	I denne sammenhengen er det viktig at alle hovedprinsippene for håndtering av overvann: infiltrering, fordrøyning og avrenning (tre-trinnstrategien) blir tatt med i ny hovedplan og i den videre planleggingen. Vi minner her om intensjonene i vrl §7, at utbygging og annen grunnutnytting bør fortrinnsvis skje slik at nedbøren fortsatt kan infiltrere i grunnen. Blågrønne løsninger som for eksempel gjenåpning av bekker istedenfor lukkede bekker er viktige med tanke på god lokal overvannshåndtering, vegetasjonsbruk og biologisk mangfold slik at kommune, kan «dra nytte av eventuelle fordeler» av klimaendringene og bruke overvann som ressurs.	Tas med i planen.
NVE	Konklusjon Bø kommune ligger innenfor et område hvor det forventes både mer og mer intens nedbør. Vi mener det ser ut som om VA-planen vil ivareta hensyn til klimatilpasningene på en god måte. Det anbefales at kommunen i tillegg har fokus på alle hovedprinsippene for overvannshåndtering.	Tas til etterretning.